

Studiul anatomic al unor eșantioane ce provin din celebrul afloriment devonian cu psilofitale din Rhynie (Marea Britanie) ne-a permis să observăm secțiuni transversale prin tulpina vascularizată de tip **Rhynia gwynne-vaughanii** Kidston et Lang, purtătoare de arhegoane. Fiecare arhegon este situat într-o mică protuberanță și oosfera sa este inclusă destul de profund în gametofit. Structura sa este aceea a unui arhegon de pteridofit. **Rhynia gwynne-vaughanii** apare ca fiind gametofitul sporofitului **R. major K. et L.** Observațiile noastre (ce doboară în întregime teoria potrivit căreia rinialele erau briofite vasculare) ne permit să cunoaștem existența în devonian a cormofitelor cu gametofit tipic vascularizat; ele sînt de un mare interes în morfologia comparată și ușurează înțelegerea filogeniei plantelor vasculare. Observațiile noastre constituie un argument tare pentru teoria conform căreia altă dată gametofitul și sporofitul erau vascularizați, probabil de egală importanță, și, în timpul timpurilor, gametofitul (mai puțin în ansamblul pteridofitelor) va regresa în mod gradat (pierzînd caracterul său vascularizat), în timp ce sporofitul se dezvoltă, se diferențiază.

Interpretarea dată de Kidston și Lang în 1917 asupra lui **Rhynis gwynne-vaughanii** trebuie abandonată. Într-adevăr, **R. gwynne-vaughanii** era un gametofit constituit în principal dintr-un sistem de axe ramificate (ramificație de tip **inegal** și nu dicotomic), conform planului orizontal, purtînd pe fața lor inferioară protuberanțe cu arhegoane și anteridii. Nu putem, încă, să precizăm dacă acest gametofit era subteran.

Noi am făcut studiul comparat al genurilor **Rhynia**, din devonian, și **Psilotum** actual, din care a rezultat că cele două genuri aparțin la același filum și, în consecință, genul **Rhynia** trebuie să fie retras din grupa **Psilophytaceae**, pentru a fi clasat în grupa **Psilotaceae**.

În ceea ce privește nomenclatura, propunem ca cele două specii separate de Kidston și Lang, în 1917; ca **Rhynia gwynne-vaughanii** și **R. major** să fie de acum înainte înțelese sub o singură denumire specifică : **Rhynia gwynne-vaughanii** Kidston et Lang 1917 **sensu novo**.

Y. LEMOIGNE

O RAȚĂ SUD-AMERICANĂ ÎN COLECȚIA ORNITOLOGICĂ A MUZEULUI JUDEȚEAN HUNEDOARA-DEVA

Printre puținele rarități din colecția ornitologică a Muzeului județean Hunedoara-Deva se numără și o rață sud-americană al cărei areal se restrînge la o fișie ce ar cuprinde nordul Argentinei, Uruguay, Paraguay, estul Boliviei și vestul Braziliei pînă la est de fluviul Orinoco. Exemplarul este o femelă aparținînd speciei *Amazonetta brasiliensis brasiliensis* (Gmelin), determinarea aparținînd domnului Nandra Emil, muzeul din Timișoara, căruia pe această cale îi aducem călduroase mulțumiri – și a fost donat împăiat, împreună cu alte exemplare de păsări, aparținînd colecției lohan Melitska din Orăștie, Muzeului județean în anul 1924.

Se pune întrebarea cum a ajuns această rață rară în posesia unui proprietar de restaurante din Orăștie ? Cercetările noastre pe teren au descoperit că lohan Melitska, avea o mare pasiune : creșterea păsărilor de rasă. La sfîrșitul

secolului trecut a participat chiar la o expoziție internațională columbofilă la Paris. Se spune că a călătorit mult în străinătate și întotdeauna se întorcea acasă cu rarități ornitologice. Din relatările contemporanilor lui, una din rațele sălbătice, crescută de el în captivitate, a depus un număr de ouă pe care le-a clocit, puii au eclozat, dar făcând imprudența să-i lase liberi, la maturitate și-au luat zborul. Se prea poate ca *Amazonetta brasiliensis*, exemplarul nostru, să fie a astfel de captivă adusă din peregrinările lui. Cert este că exemplarul a fost împaiat în Orăștie după cum o denotă tehnica și materialele folosite la restul păsărilor împaiate din colecția Iohan Melitska, astăzi în posesia Muzeului județean Hunedoara-Deva.

A. NUȚU și C. GHEORGHÎȚA

ASUPRA LEMNELOR FOSILE DIN ÎMPREJURIMILE LOCALITĂȚII TINCA – BAZINUL CRIȘUL NEGRU

Din formațiunile miocen superioare (ortonian superior – sarmațian inferior), care aflorează în mai multe sate, ce gravitează în împrejurimile comunei Tinca, au fost colectate peste 50 de trunchiuri fosile.

Întreg materialul lemnos este intens silicificat. Cu toate acestea, o bună parte din secțiunile orientate studiate au arătat o conservare adecvată a structurii anatomice. Cercetarea preliminară arată nota dominantă a familiei **Lauraceae**. În acest sens, genul **Laurinoxylon** are o supremă participare printre formele fosile identificate pînă în prezent.

Determinarea sistematică a lemnului din împrejurimile localității Tinca va facilita o mai bună înțelegere a realităților paleofloristice din miocenul superior al Munților Apuseni. (Pînă în prezent, cunoscîndu-se destul de amănunțit doar esențele lemnoase fosile din miocenul Munților Metaliferi – Petrescu et Nuțu 1968–1971).

I. BLIDARU

LEMNELE FOSILE DIN JURUL CĂLANULUI (JUDEȚUL HUNEDOARA)

Cercetările de teren din ultimii ani au dovedit păstrarea unui variat material paleoecologic, legat de formațiunile miocene din Munții Apuseni. Deși semnalate din veacul trecut, studiul lor sistematic a început abia în timpul din urmă, pînă în prezent publicîndu-se cîteva note cu caracter preliminar (Petrescu-Nuțu 1968–1971). În acest sens să menționăm numeroasele trunchiuri fosile găsite în miocenul superior de la Almașu Mare, Techereu, Basarabasa, Vața, Boiu de Jos etc.

În vara anului 1968 și apoi în cea a anului 1970, am colectat cca 40 de fragmente de lemn silicificat din sarmațianul inferior ce aflorează în împrejurimile Călanului (la Sîngeorz). Studiul lor anatomic arată că provin din trunchiuri de conifere. Este vorba doar de rășinoase fără canale rezinifere („de tip taxodiacee”).

A. NUȚU

La sfârșitul anului 1970 a apărut un nou tom, din seria de nouă, din cadrul tratatului de paleobotanică redactat sub îngrijirea profesorului Ed. Boureau, de la Facultatea de Științe din Paris.

Marea grupare a ferigilor (**Filicopyta**) constituie obiectul acestui prim fascicol, la alcătuirea căruia își dau concursul paleofitologi de prestigiu din S.U.A., Franța și Belgia. Pe cele 520 pagini (la care se adaugă 378 figuri) filicofitele sînt tratate cu competență de H. N. Andrews, C. A. Arnold, Ed. Boureau, J. Doubling, S. Leclercq, în cadrul a opt mari diviziuni. În această pretențioasă lucrare putem urmări : I. Familii primitive cu afinități incerte, II. Clasa Coenopteridopsida, III. Cl. Cladoxylopsida, IV. Cl. Eusoprangiopsida, V. Cl. Protoleptosporangiopsida, VI. Cl. Leptosporangiopsida, VII. Cl. Progymnospermopsida, VIII. Cl. Filicophyta incertae sedis.

Primul fascicol va fi urmat, în curînd, de cel de al doilea, care va îngloba forme de filicoide grupate sub numele de **Pteridophylla**.

Acest volum, ca și precedentele, de înaltă ținută academică, interesează nu numai pe paleobotaniști, geologi, botaniști, stratigrafi, ci și pe alți naturaliști, care, într-un fel sau altul, se interesează de istoria regnului vegetal.

I. PETRESCU

„Enciclopedia italiana delle Scienze” edita Dall’Istituto Geografico de Agostini di Novara – 264 fascicoli.

Încă din anul 1968 Institutul Geografic de Agostini din Novara (Italia) a început publicarea unei mari enciclopedii științifice în 264 fascicule (24 volume) cu apariție săptămînală.

Lucrare de o mare importanță științifică, enciclopedia asigură o documentație vastă asupra științei contemporane constituind un compendiu foarte util pentru orice om interesat de studiul naturii.

Fasciculele 52–64 sînt consacrate în exclusivitate lumii variate și interesante a insectelor.

În partea generală asupra insectelor redactată de către prof. Sergio Zangheri de la Institutul de Entomologie Agricolă din Padua sînt prezentate mai întîi caracterele generale ale grupului. Apoi, după un scurt istoric al studierii insectelor de la Aristot și Pliniu pînă în zilele noastre, autorul face un expozeu al caracterelor morfologice ale insectelor : capul, piesele bucale, antenele, toracele, picioarele și abdomenul. Urmează date asupra tegumentului, coloritului și erdoscheletului după care se trec în revistă organizația internă a insectelor și fenomenele de metamorfoză, partenogeneză, pedogeneză, poliembrionie, determinare sexuală, intersexualitatea și gynandromorfismul, dimorfismul sexual și dezvoltarea postembrionară.

Partea sistematică ocupă un spațiu larg, la care colaborează mai mulți entomologi italieni de renume ca : S. Zangheri (Collembola, Protura, Diplura, Thysanura, Ephemeroptera, Odonata, Mantodea, Isoptera, Lepidoptera) ; M. La Greca, C. Consiglio, Antonio Servadei (Hemiptera), V. Parenti (Neuroptera, Mecoptera și Trichoptera), D. Guicchio (Coleoptera) etc.

În cadrul fiecărui ordin sînt prezentate caracterele generale, biologia, reproducerea, dezvoltarea și metamorfoza, partea cea mai importantă revenind însă sistematicii. Fiecare fascicol (format 23×30) reprezintă o adevărată operă de artă, grație unei tehnici grafice deosebite și a unor admirabile desene și fotografii în culori care măresc mult valoarea instructivă a lucrării.

Prof. ROMULUS FOTESCU
Hunedoara

L. G. Higyins and N. D. Riley – A Field Guide to the Butterflies of Britain and Europe. With every species described and illustrated. Over 760 colour plaitings by Brian Hargreaves – Collins Press, London 1970, 380 p., 60 pl. colorate.

Literatura entomologică mondială s-a îmbogățit cu o valoroasă lucrare care tratează Rhopalocerele din Marea Britanie, Europa, Africa de Nord și insulele din regiunea paleartică a Atlanticului.

După o scurtă introducere care prezintă în 34 de pagini morfologia și metodele de colectare, preparare și conservare a Lepidopterelor, este prezentată clasificarea Rhopalocerelor cu descrierea a 379 specii repartizate în 9 familii (Papilionidae, Pieridae, Danaidae, Lybytheidae, Nymphalidae, Satyridae, Nemeobiidae, Lycaentidae și Hesperidae).

Fiecare familie este caracterizată sumar după care sînt prezentate eșalonat genurile și speciile cu scurte descrieri referitoare la habitus, perioadă de zbor, habitat, variabilitate etc.

Cheile dichotomice lipsesc dar valoarea deosebită a lucrării rezidă mai ales în cele 60 de planșe admirabil colorate care fac din acest ghid un instrument util de determinare în mîna oricărui entomolog.

Prof. ROMULUS FOTESCU
Hunedoara